

Србобран
излази ДВАПУТ на недељу, ср-
гом и суботом.
Предлажу прома све д. и ср.
и ште, плаћује скупштина и у-
дрешество (грчка улица у ку-
ла број 1419.)
Рукописи не враћају се натраг

СРБОВБРАН

Предплатна цена
на три месеца 2 фр. 50 ц., на по-
годину 5 фр. на годину 10 фр.
а. предп. ОГЛАСИ: мањак од 20
врта а три пут стаю 2 фр.
90 новч. већа преко 20 до 40
врта, 5 форинти аустријске
вредности

Год. VII.

У НОВОМ САДУ у недељу 5. фебруара 1867.

Број 11.

„Viribus unitis!“

Ово су речи — ово је девиза, са којом је пре 18 година аустријски монарх на престо моћне Аустрије поред својих наслеђених царевних титула и као велики војвода србски ступио.

Од 1850 до 1859, место да је држава на основу равноправних и по своје природном створу сједињених народних сила облик свој добила, владала је у аустријској царевини система, која је као вампир — у корнети германштину највиђине сокове народног живота хтела да изине.

Угушена идеја од 1848, коју су Мађари на своју штету злоупотребили и издајство своје према осталим народима на Дунаву под мачем србских вођа Ј. Стратимировића и С. Книћанина, а код Вилгоша под хайкачом данских козака одкавили, — та идеја отрже се на апенинском полуострву из чамљина, и показала је још 1859 јасно Аустрији, који путем вала од сад до корача.

Већина решава у парламенту, па с' тога решава и већина у држави. Но који парламент није израз држављина, него шта више са замашном већином народа сасвим у колизији стоји — тај парламент мора као год и они закони и она управља, што из њега поникне, првом приликом оборени бити. Така аномалија ни у једној држави додanas задуго се одржати могла није.

Аустријска је влада ваљала тако још 1848 а и 1859 оних народима да се обрати, од које је као од својих поданика 1848 рукопомоћ искала, и на које ће данас сутра опет ограничена да буде. Од 1848 до данас једног државног акта нема, који би се Славени уопште тежити могли да смо као народ на основу равноправности, нећу да велики на основу патних кривих заслуга за васцелу државу — сматрани били.

Славени с' оне стране Литаве као и ми с' ове — ми данас подпуно тенденције наше државне политике знамо, као год и тежић, којима се Мађари и аустријски Немци питају.

Шта више од 1866 кад страховита ђурџа солдатеске на граница се аустријске царевине са-стаде, изабрала је аустријска команда за пробитач-нице, да се на чешком земљишту бојак бие, и што је тежом муком труд и славенска радност поди-гла, то се је ваљало да погази и потлачи, па ма у међама аустријске царевине било, само нека пре-мила Саксонска, немачко кућиште — па миру о-стане. Као да смо зато овде, да туђе земље и туђе народе богатимо. Са наших леђа криво се др-жавни приходи скидају, а она средства, што нам на морално и материјално благостање и развитак служе, та ако сами својим знојем набавити кадри лисмо, — та нам држава ненабавља.

Чини ми се као оно кад ратар туђу земљу оре и ради и само с' ње плод скида, а никад је негов и непита, тако ми долази да и наша др-жавна влада замашну већину својих држављана ин-тересу мађарско-немачке централизације жртвује и убијањем тих фактора државног живота слаби и у-бија себе саму.

Тешко оно државнику, који држави облик по својој узбуњивој фантазији даје, а не по нужди и природном створу државе, по развитку „унутарњих правних слобода“ својих држављана и по социјалној потреби.

Свака држава па и сваки народ може погди-што и од другог примити, али има неких момента у народном и социјалном животу, који жиг особине на себе носе, који народ па и државу карактеришу.

Енглезка, кад је себи устав стварала, она се није на то обазирала, да што више старих римских институција усвоји, као што то уопште германске државе учинише, него енглезки је народ сва усло-вља свога социјалног живота сама собом сходно свом државном положају и народу, који ту државу сачи-нава — једном речи сходно факторима државног жи-вота изпунио и као чист продукт на видело изнео!

Па бива ли то тако и код нас? — Данас тако рећи стоји држави на челу министар, који све до пре 5 месеци ни прилике имао није, о Аустрији мислити, а како ли да народе у Аустрији проучи и њихове потребе познати.

Тај министар — бацно се данас оној странци у наручја, која је највише продрљивости имала,

да га у саву и бунду своје обране, — да му ону силу и славу мађарорасага кроз увеличавајуће стакло покаже — о којој су Мађари 1848, пре него што се је крвави бојак повео, на сабору у По-жуну санијали.

Данас ево ипуне су стране новине о демон-страцијама — о незадовољству Мађара — о некој инпровизованог побуни, која ће будуће министарство мађарско за издајце отачбине да прогласи.

У Пешти демонстрације као и оно 1861 запо-чињу. Сва та најмљина хука бука прибавила је Ма-ђаром данас неко октронсано министарство, чему се у време *вилгошке* поразе нигда Мађари више на-дали нису.

Данас разнео се је глас, да се цар на ратно министарство неће да приволе. Та вест изазвала је управо те чувене тобоже коштотове прокламације, које су без сумње у Пешти и то још можда од Дејкови партизана фабриковане; ер наравно како би се иначе могла пресија на двор учинити, него да се влади покаже, да је опасност на прагу, ако се последња жеља Мађаром неизпуни.

А шта ће сво Славенство на то да каже, наравно на то се нико необазире; ер Славени су 1848 као кеба иза пояса потезани, па ако до чега дође, нећеду ни данас узтезати се дворској камарили крви својом да послуже!

Као што је оно Христос на брегу кушаи био, тако нама Славенима данас министар Байет узпр-кос природни а и временом осветлени правама славенских народа, домашивши се корњила узрујане државе, страшне дане, дане изкушена ствара. —

Девиза нашег монарха, која је ваљала на основу паритета 36 милиона својих држављана у миру и благостању да одржи, та девиза сведена је данас само на 11 милиона Немца и Мађара, и место све народне силе и државни фактори да слободни и у своје праву неопштећени на земљишту обште отачбине делати и своје природном задатку сходно развијати се; видимо ми гди с' једне стране Немци а с' друге Мађари подпомогнути и подкрепљени од аустријске владе своје силе сједињавају на то, да бечке централисте Чехе, Словенце и Пољаке у шмерлингов рајхсрат а Мађари на против Славене с' ове стране Литаве у Пешту на сабор увуку, како би с' годном приликом најпосле и једини и други влади и попуњавајући контингент Немштине и Мађарштине постати могли!

Немци за својом цели са израчунаном метом теже, Мађари су напротив само слепо оруђе, по-средством кога ваља да се на източно питање на штету православног хришћанства а најиме југосла-венству утиче.

Ако заиста владајућа династија аустријске ца-ревине услед Краљева-Градца у страху живи, да ће од хохонцолерског дома, као што немирни ду-хови и бизмаркова пропаганда свету проповедају, из Немачке и од немачког народа изгиснута да буде; онда се усуђујемо ми у последњи часу за-питати, дали заиста династија хабсбуржска у ономе народу јачена налази, који је пре 17 година онај одседан акт вођа својих у калвинској цркви у Де-брецину од 1848, или простије да рекнемо детрони-зацију хабсбуржске династије оружаном руком све до вилгошке поразе тежио у пракси да оствари!

Мислили ко заиста посредством тог народа нову државу да створи, која ће у случају губитка немачких наследних земаља, од Литаве на до ма-кедонских гора прекојевске земље стевановој круни да присвоји?

Девизу о нашег монарха министар Байет данас фантазом учинио, који данас већ на политич-ном зренику страшне маште — маште народне борбе и слободе указује, и тешке ране од 1848 из нова отвара. Од речи наше монарха: „Сви ми народи“ начини је „дуал“ који воља 17 милиона аустријских Славена или да прогута или од ових да прогутаћу буде!

Догађаји у Канди.

Вести, које из Кандије долазе, потврђују, да устанак све већи мах узима, због чега Кандиоте неће више ни у какав договор са Портом да се упуштају, нити хоће, као што „Ванд.“ одуд нишу,

штогод о изравнању да чују. Или пропасти — или слободни бити, то није парола, а ово се и одуд закључити даје, што је Мустафа Паша на заповест султана, да хришћанима све могуће концесије по-нуди, одговорио: „Доцкап е.“

— Курир који је из Кандије 15 пр. м. у Атини приспео, донео је о стању устава следеће вјести:

Више кандитских породица скупише се у Св. Румелији, чекајући европске лађе, да их у Грчку превезу, али место ових дојоше турске лађе с войском. 20. дец. пр. г. приближе се обали три турске пароброда и почеше на хришћане пуцати. Но почем су ови добре позиције заузели, то немо-гоше Турци тај дан ништа усвети. Други дан оставе хришћани своје позиције и онда се тек 1500 Турака искрчаше, али немогоше кроз кланац про-дрети, који у Св. Румелију води. Међутим прискочи једна чета Кређана, урођеника из области Селино, Сзакије и Лацеоса. Они се дочепаше добрих пози-ција и принудише непријатеља, те се опет укрцати морао. У овом боју био је и Цимбраки са својим људима. Главна скупштина оставила је 1. јануара на-мастир Св. Румелију и повукла се у Арданију, гди се полковник Коронеос са доста великом че-том налази. 9. јануара није се још у Канен знало, хоће ли Сзакиоте моћи нападај Мустафа Паше издржати. Но из доцних известия дозвоља се, да су се тврдо рђили, нападај са оружјем одбити.

8. Јануара читав се скоро дан на обали код Св. Румелије тукло.

Шест или седам египатских пароброда дошли су у залив код Суде. Говори се, да су ове лађе тога ради дошле, да египатску војску натраг у Египат одвезу.

Нови гласови јављају, да су Хришћани у боју код Св. Румелије побједили. Заседнувши у кланцу, који к намастиру тог истог имена води, нападаше на Турке изненада, којом приликом 3 мојка по-гибоше и 3. ранеше. Губитак Турака још се незна.

На Крети очекиваше сваки час американке лађе, које тамо доћи имају, да жене, децу и болесне у Грчку превозе. Американски консул у Канен госп. Хилман представио је ту пужду својој влади. Ово је из човечества учинио, и Турци неследу се на то тужити нити се на народна права позивати, ер баш они ово вређају тако исто, као год и ос-новне закона морала, убијајући ненаоружане људе, жене и децу. Вашингтонски кабинет подпуно се о овим разлозима уверио, пак тога је ради и запо-веднику американке флоте у средиземној мору пужне налоге издао. Последњих дана месеца де-цембра једна турска трупа, која је код Св. Констан-тина у области Ретвио прошла, скривавила је сваки могући начиниој тамошњи цркве.

У западним провинцијама, гди су се вође свовољанца Коронеос, Бизантиос, Енисарти, Сара-зоглон и Тритаки скупили, било је доста знаме-нита боја, и то код Хераклије 15. и 16. јануара.

О овима се досад ништа известно дозвоља није. Турци признадоше у ирви мах, да су 200 људи и више о-вацира изгубили. У овом пар песеваше побједне пјеме, одкуда се мислити може, да нису најбољш прошли.

Турска војска, која је на Крети послата, знатно је ратом и болешћу умањена. У почетку рата, у Аугусту, бројала је турска и египатска војска 45 до 50000 мојака, изузимајући урођене Турке и нередовних 1000 Албанеза. Сад едва да их 20 до 25000 Турака на острву има. 14. и 15. јануара било је боја код Просперона на граници области Сзакије и Анокорона. При одласку курира није се било ништа за овај дозвољало. Но да Мустафа Паша није добро прошао, може се и одуд закључити, што се повукао под изговором, да Баирам слави.

У једном допису, који је главна скупштина на Крети европским консулима у Канен одиравила, дала је ова о одласку свовољанца следеће изјаснење:

„Мали број овде војујућих свовољанца, који штрапаце рата издржати није мигао и коме су пу-товни и стјне Крете доста потешки, оставише код Хадиос-Јована у свом очајно 1. јануара полков-ника Коронеоса и подполковника Генисардуса, који су у путу за Хади Румели били, и заклеташе од њих покрај оних, у оваком абнормалном стању

обычных претия, да их још тај дан са острова одустане, ер није претине, да ће се турском заповеднику Мустафа паши предати. После договора, кој е више сати трајао, заклекаше својеволци да им се то обећањ и писмено осигура.

Горепоминута два официра беше принуђени, писмено обећањ издати им, да ће их кроз шест дана која европска ратна лађа примити. Два најглавнија бурџинаша узму ово писмено и одправе Мустафа паши. После два дана дође една турска лађа и својеволцима би назначено, да буду готови, да се могу на једну европску ратну лађу укрцати. На скоро затим дође један француски пароброд кој е одлазаше пријмо, и кој е — што главна скупштина знала није — ове на две турске лађе разделно, да их у Ширеус одвезу. Ми сам знамо само оно, што е учинио, да нас, поштована господо, уверио, да су ово неколико страљивих и недостојних лица учинили, без да е то и најважниј улива на устанак у нашој отачбини имало.

Ових дана проносише се различни гласови о наименовању мађарског министарства. Бечки и пражки листови јавише, да се нове превоје појавиле, и да ће тежко што бити од споменутог министарства; напротиву мађарски доказиваше, да нека више никаквих битних препона, кој би наименовању тог министарства на путу стојале. И будући да и сама „Винер Абендпост“ јавља, да су гласови бечке „Пресе“ о мађарском министарству неосновани; то е ивроватио, да ће се оно данас сутра наименовати и обнародовати.

Конференције између министра Байста и будућих мађарских министара трајао се цјело ове недеље.

Министри још ни су близи код цара на аудијенцији, као што су најпре биле мађарске новине разгласиле.

Законски Предлог

за уређењ и осигурањ земалски народности и језика у Угарској.

§ 1. У Угарској признају се следећа историјачна земалска племена: Мађари, Романи, Срби, Словаци Руси и Немци као равноправни земалска народа, којма се политичка равноправност народности и језика у границама државе земалска целокупности, и државног политичног единства основним законом осигурава.

Сваки земалски народ има право, своју народну заставу, као спољашњи израз своје народности употребљавати, но при личним политичким свечаностима, и на званичним административним актима уз заставу угарске круне.

§ 2. Да би поједине области народности и језика згодно одређивале, уређивале, и заступљене биле, узима се нумерична већина становништва за основно начело, и наређује се, да се жуупаније, дистрикти, као и изборни срезови у њима тако окруже, да се исти ако не чисто, а оно највећим или већим делом из једне земалске народности састоје.

Особени ће закон одредити, како ће се то окружењ практично извршити.

Има се изаслати једна региментарна комисија, кој ће се из сваког земалског народности једнаким бројем састојати, да на основу ближе података дотичног законског осову изради, и свој посао у првој следећој сесии сабору поднесе.

У сеоским и варошким општинама и дистриктима народност е већине одлашег становништва, и то надолговичне, где така постоји, или се наређеним окружењ постави може, иначе односне већине, у дотичној области јавна народност, и језик е исте већине званичан језик како политички, или политичко-административни представништва, тако и начелника, и њихових помоћника, предпостављајући, да иста већина једној од земалских народности припада.

У таквим поменутим општинама и жуупанијама и дистриктима, где се поред народности народности још и друга од шест земалских народности нађе, кој се бројем и значајем првој приближује, имају чланови политички представништва од исте народности право за своју народност захтевати, да се у дотичној општини, односно у дотичној жуупанији, или дистрикту, особито у оних крајевима, где претежно станује, и њихов језик као званични језик употребљавати може. Онима, кој осталима земалским народима припадају, остаје слободно, да у представничким скупштинама свој језик употребљавају.

Обичајима као поједином од шест земалских народа не припадају, слободно е, да у својим унутрашњим општинским стварима свој језик као званични употребљавају; као и њихов званични језик на-

има под њим званични језик жуупаније, или дистрикта вањати.

§ 4. Сваки земалски народ има у горњој кући, и код сваког средоточни власти виши судова, на челу жуупанија и односно дистрикта, и уобште у достојанствима и званицима, кој од наименованих јуупе и односно извршне власти зависи, достојно заступљен бити.

Без обзира земалског народа, кој већину земљачинава, званичан е језик законодавства и средоточни власти, у појединим одељенима и сенатама пак, између појединих, кој су на другом језику већине, може се расправа водити, а има се решениј довести на истом језику.

Заступници од сви народности на сабору, кој су у мањини, имају право, да свој народни језик употребљавају.

§ 5. Земалска закони, уредбе и одписи владе и средоточни власти сваке струке имају се свама земалским народима, нарочито пак муниципална поред изворног састава, и у народном језику њиховом, као такође у веродостојном саставу саопштити, и односно обнародовати; у сумњивим између два састава пресуђује првобитни састав.

§ 6. Представништва, магистратуре и начелници жуупанија и дистрикта, тако исто и варошких општина, затим варошка, жуупанијска, односно дистриктска и срејски судови, као и све дољње административне власти и званика саобраштавају се предпостављеним властима у свом сопственом званичном језику, а примају у истом језику, изузимајући случајеве у § 5. означене, решенија, налагања и свакопретна саопштења у свом језику. Исто тако саобраштавају жуупаније и власти једнаког реда међу собом у свом званичном језику, ако е један од њиха једнак, иначе нејавно на свом језику, али е прилоготом превода на језику средоточне власти. Исто то важи за сеоске општине и њихове начелнике, ако е њихов званични језик у жуупанији или дистрикту јаван, ако то није, имају општине у свом спољашњем саобраштању употребљавати један од обичајних језика у жуупанији или дистрикту.

То исто важи и за сеоске општине, и њихове начелнике, ако се њихов званични језик у жуупанији или дистрикту као обичајни призна; ако то не, имаће те општине у свом спољашњем званичном саобраштању један од обичајних језика употребљавати.

§ 7. У партијским стварима важи, као опште правило, да партије свој језик употребљавају; до власти, односно судови, расправа у истом језику воде, и решенија у истом издају; ако у спорним стварима партије два различна, у дотичној званичној области обичајни језика имају, то е свакој слободно, да свој језик употребљава, расправа пак и решенија бивају на једном, у кој е ствар најпре поднета; партија, кој језик у дотичној званичној области није обичајни, остаје право, да језик или противне стране или дотичне, или средоточне власти употреба; кад се партија из више, различних народности састоји особа сметон, имају исте један од обичајних језика изабрати, иначе су друге званични језик употребити.

У приватним стварима није се истрага и све расправа водити, и пресуде, као и друге одлуке довести у језику оправљаника, ако е његов језик обичајни у дотичној званичној области, иначе у оном обичајном језику, кој е њему по сопственој изјави најразумљивији. У случајевима, где су више обужени различне народности воде се јавити и расправа са онима, кој једним обичајним језика говоре, у истом језику, са другима пак на званичном језику дотичне власти е употребљеним тумачи; пресуде пак имају им се на њиховом језику саопштити.

§ 8. Народна настава признаје се за државни задатак ради опште просвете, и благостани, и зато се наређује, да се исто водити како сопственом снагом, свакога појединог народа, тако и равномерном подршком чрез државна средства.

Сваки дакле земалски народ има право, да се на цел народне просвете у својој ујединености, или делимично адружи, да школе и заведења, друштва и задруге за духовну и материјалну културу, као за образованост и науку, за књижевност, поштину, и народну приреду заводи, да фундације и фондове оснива, и дејства чрез своје на то установљене органе аутономно руковођу.

Најме пак стоји сваком земалском народу слободно, да се на цел настаје, образовања и просвете народне у свима горњима струкама, органично уједини, да у народној скупштини или конгресу орган свог народног единства установи и устрои, са правом, да исти конгрес може на горњиј цели са одобрењем и подврховним надзором јуупе приредити ове своје самоуправне разредати, кој су у конгресу заступљени, и са правом, да исти конгрес интересе своје народности, народне просвете, и народног развоја пред јуупом, земалским сабором,

и државном владом, путем представана, тегиоба, и предлога унапређивати може.

У струкама народне настаје, кој е верозаконном у додир долазе, установиће народни и верозаконски органи дотичног народа споразумно начини, како ће се ствари тог смешаног својства у једном и истом конгресу, или у одељеним скупштинама расправљати, и објављати.

§ 9. У свима основним школама, у свима вишим и нижим наставним и научним заведењима поједини земалски народ, народни е језик дотичног народа језик настаје.

Народна и односно верозаконна заведења за наставу и науку код поједини земалски народ проглашују се за јавна у свему са подобним државним заведењима под условом, да е научни план у опште сагласни.

У свима таквим заведењима, где се прагматична земалска историја предаје, има се такође и историја дотичног народа као обавезни предмет предавати.

Верозаконне и наставне општине, власти и заведења, и сва друштва и задруге сваке земалске народности имају право, да како у унутрашњим, тако и спољашњим саобраштањима међу собом, са владом и са надлежним јавним властима свој народни језик употребљавају, и да на том језику од владе и дотични власти решенија и саопштења примају.

§ 10. На земалском свеучилишту имају се поред катедре за јавни и књижевност поједини земалски народ такође и катедре за предавањ земалског закона на свима народним језицима установити. Доцентуре су и за друге научне струке и предмете на сваком народном језику слободне, и слободно е свакој истине испити на сваком предаваном језику полагајати. Исто важи и за земалске правне академје, но са обзиром на ове народности, кој су у дотичним областима ако заступљене; исто тако има се на државним средњим и вишим наставним и научним заведењима језик оне народности, у којој се средина, са обзиром на друге у њима заступљене народне јавности, као наставни језик увести; у о средина пак народа, где така заведена нема, имају се таква државном трошку, или по околностима државном подршком заводити.

§ 11. Основна одређена овог закона особито бито она што су у § 1 и 2, сачињавају саставни део устава.

§ 12. Овај се закон, или у оних појединостима, кој су и пре окружења области, којој у § 2 наређено, извршена једна, у осталом у свом времену извршити, и сви се ови одређенији противни закони и наредбе укидају.

Подносилац: Стеф. Брашовачки, заступник вароши Нов Сада; Ант. Мочонић, заст. Владошког среза у арад. жууп. Вилантин. Вабеш, заст. Саско-банског среза у Крашов. жууп. Флорјан. Варга, заст. Св.-Анског среза у арад. жуупанији. Јаг. Поповић, заст. будимског среза у арад. жууп. др. Св.-тошар. Милетић, заст. ст.-бечејског среза; Емилијан. Маколовић, заст. вароши Вршца. Ђорђе Мочонић, заст. моравичког среза у темиш. жууп. Пет. Черчевић, заст. вел.-каванског, Павле Трифунац, заст. среза мелевачког, Мил. Димитријевић, заст. среза кулинског, Јагмунд. Пап, заступник вел.-мљешкиног у околу кеваарском, Јос. Ходовић, заст. бродског среза у арад. жуупанији. Јаг. Борлеа заст. вел.-хилчањског среза у арад. жууп. др. Алекс. Мочонић заст. разберкиног среза у темиша. жууп. Андријан. Медва, заст. реметског среза у кеваарском околу, Јаг. Пап, заст. силађошког среза ср.-солачичког жууп. Јос. Десеван. Поповић, заст. Марија-Радничког среза у арад. жууп.

У овом саборату развијено е начело уобште грађанске равноправности, онако, као што се то у свакој уставној држави желити може.

Мајмо се издало, да ће бар посланици српске народности ово питањ на наш народни сабор, као једни законски орган уштити и захтевати, да се закључена благовештенског сабора пред двету изнесу.

Нови Сада 3. феб.

— Мост на Дунаву између Новог Сада и Петропарадина метнут, ће се, као што чујемо, ове недеље у утеријак.

— Главна скупштина жуупаније сремске државне ће се сад у среду, Јекалти би било, да сви, којима е могаће, на ипо дођу, ер ће се сад један од најважниј предмета имати рђишати: дође ли се прихвати окривања наредба о доукивању војске.

Дне 8 (20) фебруара т. г. обдржаваће се главна скупштина сремске жуупаније, на којој ће се осам њих за главну скупштину придржавати.

предмета наредба од 28 децембра 1866 о принаји закона о попуњавању војске у претрес узети. Што се овим до обштега знања ставља. У Вуковару, 31. јануара (12) фебруара 1867. Од бележничтва жуупанне сремске.

Д О П И С И.

6. Из Срема, 1. фебр.

У политичним круговима главни е разговор о мађарском министарству, и шта ће бити са нама и Тродном краљвином?

Овде се мисли, да ми мађарско министарство ништо не смео припознати, него сваку опозицију противу њега на законитом путу чинити.

Али већ питају неки: шта е и ко е тај законити пут?

Године 1848 бисмо у таком истом шкрипцу. Влада нас бечка метну под мађарско министарство, а после кратког времена поче с нама испод руке радити.

Дуго не знадосмо, ко е на законитом путу, ми, или Мађари? — Одступи краљ Фердинанд, и онда нам се болѣ очи отворише.

Крв се ватим многа проли, и да Руен у помоћ не дођоше, Бог зна шта би данас од Аустрије било.

Бечки министри, као да су заборавили 1848 год, пак се наново почињу с ватром играти.

Али нека знају напред, да се наш народ осветио, и да се неће никад више на то употребити, да нестане из жива угњавља своим прстима за туђина вади.

Доста се крви наше за туђе интересе проливало; доста се наших у црно завидо, и народ наш не само да није за то на чим награђен био, као што то правда вахтева, него непрестано се сматра као туђ слуга, и ево се наново другом туђем народу на милост и немилост предаје!

Али ми при свима тама непријатељским намерана не можемо пронаћи. Наша е будућност светла, само страдања мало, пак ће се наши непријатељи сами застидити од онога, шта су нама били измислили.

Аустрија е на основу већине славенског становништва свога славенска држава. Њој тир славенски претавати или абрисати хтети, значи природни јој значај искоренивати. Ко то ради, шай иде прошле природе аустријске државе, иде прошле обштанка њена.

Из Подунавља, 30. јануара.

Знајући, да наш народ радо чита новости, кое се нашег школског и дрвенопросветног напредовања тичу, саопштићу вам у кратко, ако и мало касно, светковину светосавску у Дивошу, кој е настоявајући тамошњг г. учитеља Т. Милутиновића онако лепо и целесходно прослављена била.

На српшетку службе божије, пошто е водо врли свештеник и управитељ школски г. Ђ. Николић осветио, наговоре два ученика врасне беседе о животу св. Саве. За овим декламоваше три ученика: едан „Свет. Саву“, други „На гробу“ трећи „Хэй“.

Овом су приликом честити Дивошани на позив свога учитеља фонд школски основали, и тим светковину ову крунисали.

Сутрадан поиломи школи новонабрани татор школски Гавра Вуковић све библичне иконице старог и новог завета, а Глаша Авакумовић светчаном објаш, да ће е свом трошку икону св. Саве школи поклонити, и то све на препоруку тамошњг учитеља, кој е истина из старе препарирадије, али ипак како у Беочану и Каменици тако ево и овде трудом и настоявајући много допринесе, да се фонда школски освую. Хвала му!

На фонд школски у Дивошу приложише у готовом попу.

1. Преч. г. Борђе Николић, варох и м. школе управитељ	1	ф. 12 и.
2. Г. Теодор Милутиновић учитељ	1	—
3. „ Гавра Вуковић добротвор и ши. татор	1	—
4. „ Митар Николић, надзорник шк.	1	—
5. „ Стеван Гонгић, кмет	1	—
6. „ Паво Богић, амет	—	50
7. „ Урош Радудовић	2	—
8. „ Паво, његов син ученик I. раз.	1	—
9. „ Драгојло Крунић	2	—
10. „ Јован Стањ	1	—
11. „ Малам Радосавкић, проач	1	—
12. „ Живан Берисављевић бурч.	1	—
13. „ Вића Мирешевић, шумар	1	—
14. „ Паво Лезић	1	—
15. „ Глаша Авакумовић	1	—

16. „ Живан Поповић	1	—
17. „ Марко Ненић	1	—
18. „ Едко Ситаровић	1	—
19. „ Лазар Крстић	—	50
20. „ Тоша Смиљанић	1	—
21. „ Јован Радудовић	1	—
22. „ Паво Катанић	1	—
23. „ Стеван његов брат	1	—
24. „ Сова Будимировић	1	—
25. „ Глаша Гонћ	1	—
26. „ Станко Маринковић	1	—
27. „ Велимир Новоковић	1	—
28. „ Паво Јосифовић	1	—
29. „ Стеван Прокић	1	—
30. „ Живан, његов син, ученик III. раз.	—	24
31. „ Тодор Стојчевић, татор прик.	1	—
32. „ Јован Марчета, ковач	1	—
33. „ Ђока Лезић	1	—
34. „ Лазар Кржковић, ученик III. р.	1	—
35. „ Люба Окановић, ученик I. р.	—	10

Свега 34 ф. 36 и.

Јошт е у житу, кукурузи и вину давано.

Овај фонд, ако по своти и није знатан, ал е знатан с тим, што е темељ благородној цели поставља, кој ће код честити Дивошани све више и више одзива напредати; а осталој дичној Србадији леи пример давати.

Угарска.

Како су Мађари пријатељи уставности, чим се власти дочепају, види се из следећег примера: Др Цох, професор математике и физике у евангеличко славенској гимназији Њу-Реде десмо се у некој варошкој гостионици и том приликом, веле, да е с неким грђђанима политичне препирке имало.

Одмах сутра дан тужи га варошки капетан код сагабирова и то: да е споменути професор руском цару у задраваљ био; да се он хвалио, да има руских рубаља, и доказивао, да се у Русији болѣ живи, него код нас; да е даљ саборске беседе Стратимировића и Добранског хвалио, и своим ученицима заповедио, да их намет уче; да е кавао, да Славени од Мађара немају ништа очекивати, и да Славена има 75 милиона и т. д.

Последња ове тужбе била е та, да су два жандара по професора ноћу дошла и у касарну под затвор га одвели.

Ето нам примера мађарске слободе и уставности!

— У прошлу недељу било е у Пешти демонстрације противу деакове странке и министарства „Цукунет“ ила, да е било многих плаката од Кошута подписаних, у којима се Деак и министри мађарски за издање Домовине проглашују.

— И Стефанидес добио е од своих? бирача адресу поврени, што се у питању народности е Деаком држао; шта не ће мађарске власти израдити? Словачки бирачи жигосу Стефанидеса као народног репегата, а Мађари му шљашу адресу. Важниа е адреса, што су Гици и Тиса од своих бирача добили. У овој се адреси важе, да Мађари хоће своју уставност, али не из милости бечке. Ово е нова демонстрација противу Деакове странке, кој непрестано с бечким министром штуруе.

— О кој е Ференди, коју е деица 31. јануара држало, јави „Пест. Коресп.“ следеће: Од више дана привиле су се у нашој престолници неке агитације, за којима су демонстрације против будућег министарства слеђовале, кое никако из каквог леишег извора изтицати немогу но на сваки начин страним каквим уливима пришести се морају.

Свакидашња пресе, ма да е тиме яко огорчена, морала е копрену заборавности над овим догађајима разширити и овама невешта се чинити.

Догађаји ови подметнути се неким особама „Левице“, кој свашто овако пресуђују а скоро ни очем непромишљиво, пак е то и знатниим члановима исте странке до ушию дошло, што е управо и повода данашњој конференцији дало.

Више говорника, међу овима Бонин, К. Тиса и др. говорили су у конференцији, у којој су се изпоследку у том сложили, да у првом идучем броју свога органа, „Хона“ изјаснећ даду: да Левица најодеудније свако случајше при поменути догађајима од себе одби.

Ово изјаснећ пропратио е „Хон“ следећим пријетбама: „Овим изјаснећ одбија Левица сабора од себе сваку солидарност са оним демонстрацијима, кое су, као што се говори, против будућег угарског министарства удешене биле. Ми управо незнамо, шта е на проевитираним тим демонстрацијима истина, али као заступници пресе ипак смо дужни, отворено и одлучно изјаснити, да ми таково намеру за демонстрације нати разумемо нити е одобравамо. Код уставног угарског министарства добија пресе а подиуну своју слободу, отлавају се жупаниске дворане за скупилањ а постое и говорничке трибуне у сабору. На сва три места може се како јавно, тако и сепаратно

мијећ слободно и одважно изразити, могу се различита мијења узаймно испитивати и обарати, може се опозиција начелима владе отворено, мужки гледајући едно другом у очи, противити, без да е на потайну пресу, на агитације из потае упућена. Народне демонстрације обично либералне странке против угњаватеља слободне речи употребљају; али гди су слободне трибуне и гди слободна пресе екзистира, ту се обично само реакција таквим демонстрацијима служи. Ми ћемо дакле наша политична начела и у будуће како на земљишту Пресе, тако и при законитим саветовањима бранити, и позивамо све, кои су с нама едног начела, да буду постојани и да се с нама одруже. Али уедно молимо и неке само из претераности раздражене родолюбје, да се своих планова за незнање противдемонстрације скану, ер су за нашу страну шкодаљиве; обштой домовини опасне а њима самим безкористне.“

Тродна краљвина.

У држеној пре неколико дана скупуштини варошких представника у Варажди и у читан е интимат намештничког вѣћа у погледу новог закона за попуњавањ војске и односно неповољног рѣшени поднесене у том смотрену представке, после ког е едногласно закључено, да се наново и то управо на само Н. Вел. цара са представком обрте, како би се изведењ поменутог закона барем догле одложило, док се о том уставним законитим путем што рѣшило небуде. — Даљ е закључено, да се Н. Вел. жалба поднесе у погледу приспешег од и. п. места новог поделења грбова и земали, у кој су како Хрватска, тако и Далмација и Славонија сасвим изостављене, а вањ су Краљвине са partes adnexae у исто стављене.

Из Загреба јави се П. А. да ће се дворска канцеларија тродне краљвине укинути. Може још и то бити! Наравно покрај мађарског министарства шта ће хрватска канцеларија. Садашњи канцелар генерал Кушевић и онако е дуалиста, и већи пријатељ Мађара, него Славена.

Муниципална слоб. и вр. града Осека поднела е у погледу на царску наредбу од 28 дец. 1866., услед закључка главне градске скупуштине од 31 јан. 1867., и непосредно Његовом Величеству следећу представку:

Ваше ц. к. апост. Величество!

Краљ. намѣстничко вѣће тродне ове краљвине далматинско-хрватско-славонске доставило нам е одином своим од 13 јан. 1867. бр. 613/116. више примѣрака царске наредбе од 28. дец. 1866., по којој се досадашњи закон о попуњавању војске од 29. септ. 1858. битно преимачуе — то на у редовну поразу, то на безодлачно проглашењ.

Да према велевластном државном значају, и обранбена снага сходно времену захтјву одговарати мора, ако се жели ниша она државна сврха, смјрајућа на обезбедењ унутрашњга развоја, против спољашњим препречајућим утицајем достићи, увиђа и ова назда верни Вашему Величеству муниципална.

Ои појми, да узвршаванјем преимачујући се обранбена сустан држави, досадашњи обранбени сустан према развитку осталих држава преимачити, односно другим захтјвом времена одговарајућ замјинати мора.

Појми надалј потребу повећана обранбена снаге, кој е нуждна, ако ће држана у стању да буде свему оному одговорити, што у појму државног живота лежи.

Схваћа ова муниципална увиђени и благи смјр посвѣшеног Вашег Величества, кој на то иде, да сваки способни држављанин, у повећаној обранбеној државној снази учестником свете и частне ове задаће буде, над њиме потреба захтј, у обрану за краља дом и жртвоприправно слушати.

Овако поимајуће стањ ствари приправан е овај муниципални као увиђ, са свом оданашњу оно вршати, што закон одређуе.

Али порд све приправности и толико пута заснедочене оданости, нисмо у стању, горјшму позиву кр. намѣст. вѣћа задовољити.

Бр повраћеним сопственим превидњим побуђењм Вашег ц. к. ап. Величества нигда неопроигравим стародавним уставом у тродној овој, у верности назда одликовавшо се краљвини, ступило е у живот и непобитно уставно начело. Да се само оно законом сматрати смие — и према тому извршавати мора — што уставно сакупилњи представници народа у законодавном сабору закључе и владаочева потврђена получи.

Да е тому тако, и да е то превидња воља и била е есте, укрепљено нас у том уверењу и препишњм манифест од 20. септ. 1865., којим се иста превидња диплома од 20. окт. 1860 сабору као едино надлежному за ове земљ законодавному телу на призваењ предлаже.

У очаглед овако јасно и недвојбено изјавиене превидњим вољ и смера, повредно би овај муниципални, вршјући горепозвану одредбу кр. намѣст. вѣћа, е исто уставно чувство посвѣшеног си владара; изневјерно би се оном наслеђеном племенито осећају своих предака,

